

Voorzitter: T. van Zoelen (PvdD)

Namens de raad: J. Sietsma (GroenLinks), H.E.H. van Niejenhuis (PvdA), J. Lo-A-Njoe (D66), J.P. Dijk (SP), J. Boter (VVD), P. Rebergen (ChristenUnie), K. de Wrede (PvdD), H.P. Ubbens (CDA), D. Mellies (100%Groningen), R.F. Staijen (Stadspartij), S.R. Bosch (Student&Stad), D. Ram (PVV)

Namens het college van B&W: P.E. Broeksma (wethouder), R. van der Schaaf (wethouder)

Namens de griffie: W. Meijer

Gebiedsvisie Meerstad-Noord

03:00:04

Voorzitter: Goedenavond inmiddels. We beginnen met het derde deel van deze lange meningsvormende sessie. We zijn nu aangekomen bij het oordeel 'Gebiedsvisie Meerstad Noord.' Ik wil voorstellen, er zijn een aantal partijen die nog veel spreektijd hebben, om daarmee te beginnen en om dan te eindigen met de partijen met wat minder spreektijd GroenLinks, PvdA en de Partij voor de Dieren. Dus ik wilde vragen aan 100% en het CDA om af te trappen, of aan de ChristenUnie. De PvdA.

03:00:34

Raadslid: Voorzitter, mag ik dan weten hoeveel spreektijd er nog is? Dan kan ik beginnen met het snoeien in mijn woordvoering.

03:00:40

Voorzitter: Drieënhalve minuut heeft u nog. Ik noem het gewoon even op: 100% acht minuten, CDA 8 minuten, ChristenUnie zeven, D66 acht, GroenLinks drie, PvdA drieënhalf, Partij voor de Dieren drie, PVV 13, SP viereñhalf, Stad en Ommeland vijfñhalf, Student en Stad zesñhalf en VVD viereñhalf. De PVV mag beginnen. Online zijn de heer Mellies en de heer Ram van de PVV. Wie kan ik het woord geven? PVV, de heer Ram.

03:01:40

De heer Ram: Om het maar even kort te houden. De PVV staat positief tegenover de Hyperloop maar we zijn fel tegen het zonnepark bij Meerstad-Noord. Wij vinden dat een onnodige verspilling van geld en ruimte. Een zonnepark zien waar ze daarnaast zuiver als een industrieel gebeuren. Het zorgt ook voor verlaging van de biodiversiteit, het past niet in het landschap volgens ons en het helpt ook niet bij het CO2-probleem.

03:02:11

Voorzitter: U heeft een interruptie van de Partij voor de Dieren, mevrouw de Wrede.

03:02:17

mevrouw De Wrede: Dank u wel, Voorzitter. De heer Ram, u zegt: "Dat zonnepark vinden wij onzin maar die Hyperloop dat is een hartstikke mooi ding." Ik ben heel benieuwd wat uw argumentatie daarvoor is.

03:02:34

Voorzitter: De heer Ram.

03:02:36

De heer Ram: Een hele fijne van de Partij voor de Dieren, dank u wel daarvoor. Wij zijn niet

tegenover nieuwe ontwikkelingen met de Hyperloop. De Hyperloop is een prima idee. We hebben wel het idee dat we, als ik dan toch nog een kleine kritische noot mag zeggen over de Hyperloop... De vraag is wel of de vaart is er wel in blijft zitten want andere landen zijn al lang bezig met een Hyperloop en als wij pas in 2030 daarmee beziggaan en hoelang dit project ook duurt, dan is het allemaal weer achterhaald. Als we er iets mee willen, dan moet het nu en snel en anders kan je het beter aan andere landen overlaten. Dank u wel.

03:03:23

Voorzitter: U heeft nog één vervolgvraag van mevrouw de Wrede.

03:03:29

mevrouw De Wrede: De heer Ram, ik denk dat als u naar de inwoners van der Polder Lageland luistert, dat zij zeggen: "Doe dat dan maar lekker in al die andere landen, wij hoeven hier helemaal niet zo nodig." Wat is uw antwoord dan?

03:03:45

Voorzitter: De heer Ram.

03:03:45

De heer Ram: De Hyperloop is een tijdelijke, het is een testsituatie en het wordt ook weer over een aantal jaar weggehaald. Er is dan een plek waar je wel tijdelijk die Hyperloop kan bouwen. Het wordt ook weer weggehaald, dus dat is een mooi experiment om te kijken of het überhaupt haalbaar is. De andere kant van het verhaal is natuurlijk wel dat wij in Groningen al moeite hebben om een spoor naar Duitsland te verdubbelen. De vraag is natuurlijk ook wel: waar gaan we dat doen? Ik ben er ook wel benieuwd naar hoe het College daarnaar kijkt.

03:04:23

Voorzitter: Gaat u verder met uw woordvoering. Dank u wel.

03:04:27

De heer Ram: Waar was ik? Een vraag over de participatie. Er wordt iets van 500 megawattpiek neergelegd, iets van 300 op daken, meen ik. Bewoners kunnen meedoen met het zonnepark. Het klinkt hartstikke leuk natuurlijk om te participeren maar de meeste mensen wonen daar nog niet. In hoeverre kunnen de nieuwe bewoners die ook later mee willen doen mee participeren met dit project? De andere kant van het verhaal is, denk ik: als je dan toch zonnepanelen op daken legt, waarom leggen we dan niet meer zonnepanelen op daken? Dan voegt het ook waarde toe aan huizen zelf en is de opbrengst direct voor de bewoners. Dan heb je een plus-plus, dan heb je niet alleen energieneutraal maar dan produceer je energie als bewoner en dan heb je ook rendement van je investering. Dat lijkt me veel handiger dan een heel zonnepark aanleggen. Het idee is dat je beter dan woningen kan bouwen dan een zonnepark neerleggen.

03:05:38

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Dijk van de SP, voordat u heel ver doorgaat. De heer Dijk.

03:05:46

De heer Dijk: Voorzitter, ik vraag me af over welke toekomstige bewoners de heer Ram het precies heeft. Welke mensen wonen daar nu nog niet?

03:05:57

Voorzitter: De heer Ram.

03:05:59

De heer Ram: Meerstad is niet af. Die bewoners die komen nog en de vraag is in hoeverre ook nieuwe bewoners van Meerstad -het hele Meerstadgebied- mee kunnen profiteren van dat zonnepark? Daar zou ik dan een groter voorstander van zijn dan alleen dat kleine gedeelte bij Meerstad-Noord.

03:06:26

De heer Ram: Is daarmee uw vraag beantwoord, de heer Dijk? Gaat u verder. U heeft nog een vraag van de heer Sietsma van GroenLinks.

03:06:33

De heer Sietsma: De heer Ram stelt voor om vooral de daken van de woningen in de polder vol te leggen met zonnepanelen. Dat lijkt me een fantastisch plan en een leuke suggestie maar u suggereert daarmee dat dan het zonnepark verder niet nodig is, als ik het goed begrijp. Hebt u enig idee van de verhoudingen waar we het over hebben qua energielevering?

03:06:58

Voorzitter: De heer Ram,

03:07:01

De heer Ram: Als je dat zonnepark, gewoon die hele ruimte voor het zonnepark schrappt en daar woningbouw pleegt, daar woningen bouwt en vervolgens daar zonnepanelen op legt, dan gaat het rendement direct naar de bewoner en produceer je dus extra energie boven wat je nodig hebt, dus daar heb je extra rendement van. Je waarde stijgt van je huis, dus je hebt ook nog extra vermogen dat je daardoor creëert. Plus, dan heb je ook nog naast al die zonnepanelen gewoon woningbouw. Het lijkt me veel handiger en slimmer om dat te combineren als je het dan toch wilt, dan om een zonnepark neer te leggen waar je helemaal niks kan. De biodiversiteit gaat er dan toch aan.

03:07:42

De heer Sietsma: Ik begrijp dat u voorstelt om er gewoon woningen te bouwen.

03:07:46

Voorzitter: De heer Sietsma, via de Voorzitter graag, u heeft een vervolgvraag.

03:07:50

De heer Sietsma: Ja, ik heb een vervolgvraag. Ik begrijp dat de heer Ram voorstelt om daar gewoon woningen te bouwen, dus ik ben benieuwd wat de wethouder daarvan vindt.

03:07:58

Voorzitter: Is dat een vraag aan de heer Ram of aan de wethouder?

03:08:00

De heer Sietsma: Nee, aan de wethouder.

03:08:02

Voorzitter: Misschien dat u dat straks nog even in uw woordvoering kunt herhalen. De heer Ram, gaat u door.

03:08:08

De heer Ram: Dat sluit wel een beetje aan bij mijn vervolgvraag. Het Deltaplan van het Noorden is net gepresenteerd dit weekend, er moeten 50 duizend huizen boven de huidige opgave bijkomen in Groningen. Mijn vraag is: waarom dan Meerstad-Noord niet gewoon gebruiken voor woningbouw? Dank u wel, Voorzitter.

03:08:29

Voorzitter: Dank u. Wie kan ik vervolgens het woord geven? Ik zie de heer Ubbens van het CDA. Gaat uw gang.

03:08:40

de heer Ubbens: Bedankt, Voorzitter. Energieneutraal in 2035 maar voor Nederland in zijn totaliteit ligt die deadline pas vijftien jaar later. We hebben een hele ambitieuze doelstelling en die doelstelling hebben we al een tijd. Al eerder heeft onze fractie gezegd dat deze ambitie goed kan zijn en je wilt laten zien dat het ons menens is, dat we zien dat de energietransitie noodzakelijk is om onze klimaatverandering binnen bepaalde grenzen te houden. Maar het heeft ook een gevaar in zich, namelijk dat je vooroploopt en daardoor onverstandige keuzes gaat maken en dat onze keuzes bijvoorbeeld ook vooruit gaan lopen op landelijke plannen en regels die uiteindelijk wel het speelveld zullen bepalen. Maar in de discussie van het zonnepark in Lageland wordt nog ander en volgens ons groter probleem duidelijk, namelijk dat de ambitie vervolgens een stok wordt waarmee de omwonenden worden geslagen die hun leefomgeving bedreigd zien worden onder het mom: we snappen al uw bezwaren maar de ambitie is er nu eenmaal, we moeten hier wel een groot zonnepark bouwen.

03:09:47

de heer Ubbens: Eén van de sprekers zei het heel scherp: "Het gaat ook er ook om dat we ervoor zorgen dat we met onze plannen er ook voor zorgen dat bewoners vertrouwen houden in de overheid en in de plannen die de overheid maakt." Al eerder hebben we aangegeven dat er in deze participatieprocedure echt ruimte moet zijn voor bewoners om mee te praten en dat ze tegemoet gekomen moeten worden. Het is dan wel heel zuur om nu te horen, één van de sprekers vat het als volgt samen: "Na het kenbaar maken van de plannen, wat bewoners uit de media moesten vernemen, heeft de gemeenteparticipatieavonden georganiseerd, waarbij meteen werd aangegeven dat er weinig ruimte voor verandering is omdat de plannen al vast staan. De participatieavonden voelden aan als een afvinkprocedure, zodat men kon zeggen dat er sprake is geweest van participatie." Dan denk ik: er is toch echt weer iets fout gegaan. Waarom doet de gemeente niet nogmaals een poging om met de bewoners echt in gesprek te gaan? Kijk nog eens goed naar het voorstel van de omwonenden ga opnieuw in gesprek, creëer ruimte voor een compromis met het voorstel van een omwonende om bijvoorbeeld met vijftig procent te beginnen of maak het gefaseerd. Maar doe iets, kom die bewoners tegemoet.

03:11:10

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Sietsma van GroenLinks.

03:11:15

De heer Sietsma: De heer Ubbens stelt voor om op de suggestie van omwonenden in te gaan en met vijftig procent te beginnen, dat zegt u zelf, maar ik geloof dat zij echt niet meer

willen. Ik heb uw verkiezingsprogramma nagelezen -dat is niet mijn hobby maar ik dacht dat het nu misschien wel uitkomt- en u wilt vooral de energietransitie overlaten aan inwoners en bedrijven en kansen geven aan corporaties, daar vinden we elkaar wel. Maar ligt er niet ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid in deze Raad om de kans te grijpen om op eigen grond een begin te maken met een gemeentelijk energiebedrijf en daarmee ook echt invulling te geven aan de klimaatopgave en de energieopgave die wij onszelf gesteld hebben voor 2035?

03:12:03

de heer Ubbens: Zeker, maar dat zouden we met vijftig procent ook al doen. Dus dat is ook al een forse stap, dus ik zie geen tegenstelling. Natuurlijk kan het groter maar het kan altijd groter, we hadden het ook kunnen verdubbelen, we hadden de hele Polder Lageland vol kunnen leggen. Ik bedoel, het is altijd een afweging en in dit geval zou ik willen zeggen: kom de bewoners nog meer tegemoet.

03:12:23

Voorzitter: U heeft nog een vervolgvraag van de heer Sietsma.

03:12:25

de heer Ubbens: Ja, ik heb een vervolgvraag. Het is een beetje een flauw antwoord want 10 procent is natuurlijk ook een begin. We hebben echt een forse opgave en die kent u ook: we moeten 500 megawattpiek aan zonnepanelen op land zien te realiseren, daarvan gaan we nog niet de helft invullen volgens het voorstel van het College in de Polder Lageland. Het wordt nog een hele klus om voor de rest genoeg ruimte te vinden. Wat gaan we doen als we die vijftig procent inleveren?

03:12:53

Voorzitter: De heer Ubbens.

03:12:55

de heer Ubbens: Verder zoeken. Wat ons betreft hoeft niet per se in 2035 af te zijn. Dan is de consequentie: we halen die doelstelling niet, we moeten verder gaan kijken. Ik denk dat dat verstandiger is dan nu door te drukken of door te drammen. Het belangrijkste is in ieder geval dat we ook leren over de insteek waarmee we een participatieproces ingaan. Er moet altijd ruimte zijn om echt naar bewoners te luisteren en misschien hadden we bijvoorbeeld ook als politiek dit dossier eerst weer terug moeten nemen, kaders moeten stellen of misschien ook wel meepraten over wat nou echt de insteek van bewoners zou zijn en het niet gelijk aan ambtenaren overlaten die dan vervolgens met de energieambitie van 2035 in de hand zeggen: "We hebben geen ruimte, het moet wel zo." Bewoners hebben dit als een overval ervaren.

03:13:44

de heer Ubbens: Daar komt natuurlijk ook nog eens de Hyperloop bovenop en er is nauwelijks ruimte geweest voor aanpassing, alleen in de marge en alleen aan het eind van een proces waardoor de bewoners enorm wantrouwig zijn geworden en er eigenlijk geen sprake is geweest van een echt goed proces en bewoners uiteindelijk massaal in de tegenstand en in de weerstand gaan. Terwijl zij uiteindelijk, als je ziet wat hun voorstel is, volgens mij best welwillend zijn. Er waren echt wel andere uitkomsten mogelijk met meer

draagvlak. Wij hopen dat het college nog een keer wil overwegen om daar nog eens een keer naar te kijken, zodat je een voorstel krijgt waarbij bewoners ook tevreden zijn.

03:14:25

Voorzitter: U heeft nog een interruptie van Student en Stad.

03:14:28

Raadslid: De fractie van het CDA zegt eigenlijk: "Er is geen draagvlak, dus laten we het daarom halveren. Dat is natuurlijk een mening, dat kan je zeggen. Maar zijn er ook meer inhoudelijke redenen waarom dit dan een minder goede plek zou zijn om veel zonneparken neer te zetten dan bijvoorbeeld een andere plek in de gemeente Groningen? Of is het echt puur alleen draagvlak?"

03:14:51

de heer Ubbens: De bewoners hebben natuurlijk wel een heleboel kanttekeningen geplaatst bij zo'n zonnepark en ik denk ook dat er ook redenen zijn om te zeggen: we gaan het kleiner maken. Wat mij betreft kan ook een uitkomst zijn om te zeggen: "We gaan nog eens een keer met het voorstel van de omwonenden en wat de gemeente nu heeft bedacht, we gaan daar nog eens een keer naar kijken." Mijn uitgangspunt zou zijn: neem het aanbod van de bewoners aan en kijk dan verder. Ga nog eens een keer in gesprek. Daar zou best uit kunnen komen dat het iets groter wordt dan vijftig procent. Ik bedoel, dat zou best kunnen. Maar doe echt recht aan de positie van de omwonenden en maak er dan echt wat van. Volgens mij is dat ook een signaal naar andere mensen. We moeten inderdaad nog verder zoeken en als het signaal straks is: we gaan verder zoeken en als wij uw omgeving aanwijzen, dan is dat nou eenmaal zo want we hebben die doelstelling. Dan gaan mensen nog veel meer in de weerstand, ben ik bang.

03:15:52

Voorzitter: U heeft nog een vraag van de heer Van Niejenhuis van de PvdA.

03:15:55

De heer Van Niejenhuis: Dank u wel, Voorzitter. Ik zou de heer Ubbens willen vragen: mag ik de parallel trekken met de stadsuitbreiding ten aanzien van bijvoorbeeld woningbouw? Altijd als een stad of een dorp gaat uitbreiden, dan ontstaat er weerstand op de plek waar die uitbreiding komt, of het nou zonnepanelen zijn of bedrijventerrein of huizen. Zouden we dan, als er geen draagvlak is, moeten zeggen: dat doen we niet of dat doen we maar een beetje minder? Die energietransitie is broodnodig want we krijgen met ons klimaat een enorm probleem. Dat is toch met woningnood net zo, dan moeten we toch gewoon woningen gaan bouwen voor mensen? Of is het een gekke parallel?"

03:16:28

Voorzitter: De heer Ubbens.

03:16:31

de heer Ubbens: Dit is toch een beetje de parallel in de zin van: het moet gewoon, dus we drukken het door. Ik vind het prima als u zegt: dat vinden wij gewoon. Maar wat heeft het dan eigenlijk voor zin dat bewoners participatieavonden krijgen en mogen meepraten als er eigenlijk weinig mee te praten valt? Wees dan duidelijk en zeg van tevoren: "Dit gaan we gewoon doen en u mag over deze dingen niet meepraten. Dit gaan we gewoon realiseren en

we gaan alleen de randjes nog met u inkleuren." Dan is de vraag wat er gaat gebeuren. Ik ben bang dat dan veel meer mensen in de toekomst in de weerstand gaan schieten en het veel moeilijker wordt om dit soort projecten te gaan realiseren, als we zien wat hier gebeurd is en hoe weinig ruimte er dan is. Als u dan zegt: "Tien procent minder is al heel wat." Dat vinden wij te weinig, wij hadden op meer gerekend en wij roepen op om daar nog eens een keer goed naar te kijken.

03:17:22

Voorzitter: Ik zie dat de heer Van Niejenhuis nog één vervolgvraag heeft en ik zag ook dat de heer Sietsma nog een vraag heeft. Dus eerst de heer Van Niejenhuis, gaat uw gang.

03:17:30

De heer Van Niejenhuis: Ik snap dat wel en ik vind ook echt dat je altijd moet proberen om draagvlak te krijgen voor plannen maar in dit geval is het College juist op pad gaan met een heldere boodschap: "Mensen, dit moet er komen. Dit past in onze ambities, dit is de opdracht die het College van de Raad heeft om dit te gaan doen en u kunt niet gaan over of het er komt of niet maar u kunt wel meepraten over de inkleding. Dus wat u vraagt, dat is precies wat er gebeurd.

03:17:52

de heer Ubbens: Dat is nu gebeurd maar wij hebben opgeroepen om dat niet te doen en ik denk dat als je dat doet en je gaat dat elke keer doen, dat het steeds moeilijker wordt om bewoners überhaupt nog aan tafel te krijgen. Ik zou zeggen: doe dat niet, geef hier een voorbeeld hoe je wel luistert en dan wordt het, denk ik, elders ook makkelijker om plannen te gaan realiseren. Dat is het enige wat ik zeg.

03:18:13

Voorzitter: De heer Sietsma.

03:18:16

De heer Sietsma: Voorzitter, ik ga hier niet zeggen dat er voldoende draagvlak is of dat de participatie fantastisch is verlopen. Maar ik vind wel dat de heer Ubbens erg makkelijk oproep tot: honoreer de winst van de bewoners. Er zijn ook verschillende soorten participatieprocessen en dat is precies wat de heer Van Niejenhuis zegt. Je kunt ook een participatie hebben rondom een doelstelling en een plan van de gemeente om te kijken: hoe passen we dit in en hoe komen we nog aan aanvullende wensen tegemoet? En dat is wat hier gebeurd is, denk ik. Misschien heeft de gemeente in de procesvoering en in de gesprekken fouten gemaakt en digitaal was allemaal niet goed. Maar het kan wel op die manier, of vindt u dat niet?

03:19:07

de heer Ubbens: Nee, ik vind dat niet. Ik zou zeggen: "Doe dat nou niet", dat is ook precies mijn oproep. Doe dat nu niet, zeg nu niet: "We hebben van tevoren gezegd dat u over heel veel zaken niet mee mag praten." Bewoners geeft aan: dat willen wij wel heel graag. Om dat draagvlak te creëren moet je dat dus wel doen en moet je die ruimte ook op voorhand creëren. Als je dat niet doet, dan krijg je deze uitkomst waarbij draagvlak een probleem is. Ik denk dat heel veel mensen hier meekijken en denken: wij moeten misschien nog veel harder hiertegen tekeergaan in de toekomst. We gaan hier niet aan meewerken. Ik denk niet dat mensen nu denken: dat participatieproces van zo'n zonnepark of windmolenpark gaat heel

goed, laten we lekker meewerken. Ik denk dat ze alleen maar denken: laten we er veel harder tegen gaan strijden want er wordt toch niet naar ons geluisterd.

03:19:51

de heer Ubbens: U zegt ook: "Dat is waarschijnlijk ook zo, er wordt niet naar u geluisterd, u mag de randjes inkleuren en dat is participatie wat ons betreft. Wij geven aan dat dat nog niet genoeg is en wij denken dat het ook geen goed signaal is naar de toekomst, naar andere plekken voor dit soort energieprojecten.

03:20:07

Voorzitter: U heeft nog een korte vraag van de heer Rebergen van de ChristenUnie.

03:20:12

de heer Rebergen: Voorzitter, dank u wel. Ik heb ook een aantal inwoners gesproken en zij gaven aan dat zij eigenlijk ook wel graag mee willen praten over die ambitie die de gemeente zich dan heeft gesteld in de routekaart. Vindt u dat dat ook weer opnieuw moet worden bediscussieerd samen met die inwoners omdat we dan nu daar een zonnepark hebben voorzien?

03:20:35

de heer Ubbens: Ik heb al eerder gezegd dat wat mij betreft die ambitie niet een stok moet zijn om bewoners te dwingen hier zich bij neer te leggen. Dat zegt u eigenlijk wel, dat is nou eenmaal vastgesteld en we moeten dit, u heeft daar niks meer over te zeggen, dat moet. Terwijl het best wel enigszins flexibel is, we kunnen daar heus wel iets anders doen en bovendien doen we dat bijvoorbeeld op andere plekken ook. We zeggen ook niet: Westpoort moet maar want we moeten die windenergie realiseren. Daar is er ook ruimte om erin te schuiven en daar hoor ik dezelfde argumenten ook niet. Dan denk ik, dan kun je ook zeggen: alle natuurambities rond Westpoort tellen niet want we moeten nu eenmaal duurzame energie realiseren. Het is een beetje een gelegenheidsargument naar deze bewoners toe om te zeggen: "Hier moet het omdat er nou eenmaal weinig mensen wonen en het is de rand van de gemeente."

03:21:19

Voorzitter: Wilt u de woordvoering afronden of bent u klaar? Want u bent ook bijna door uw tijd heen. Oké, dank. Dan kijk ik hier de zaal rond. Wie wil vervolgens het woord? Ik zie de heer Rebergen van de ChristenUnie, gaat uw gang.

03:21:36

de heer Rebergen: Dank u wel, Voorzitter. Net als de heer Ubbens van het CDA hebben wij ook wat vragen bij het participatietraject tot nu toe. We hebben ook veel reacties gekregen van omwonenden en diverse gesprekken gevoerd. Inwoners geven aan dat zij de plannen voor het zonnepark pas echt goed doorkregen toen ook de Hyperloop om de hoek kwam kijken. Daarnaast geven zij aan dat bijeenkomsten vooral informatief waren maar dat kennis van omwonenden niet werd gebruikt en dat zij ook informatie in de pers hebben gelezen die zij nog niet op andere wijze hebben gekregen. Naar aanleiding van die geluiden zouden we eigenlijk het College willen vragen om een korte reflectie op het participatieproces tot nog toe.

03:22:16

de heer Rebergen: Wat voorligt is de gebiedsvisie voor het gebied en daarmee nemen we formeel nog geen besluit over het zonnepark maar begrijp wel heel goed dat het zo wordt beleefd. In de gebiedsvisie zouden we ook wel de mogelijkheid geven om dat te gaan ontwikkelen. Maar het daadwerkelijke besluit zal nog op een ander moment genomen worden.

03:22:34

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Dijk.

03:22:37

De heer Dijk: Voorzitter, de heer Rebergen van de ChristenUnie vraagt om een reflectie van het College op het participatieproces. Ik ben eigenlijk wel benieuwd naar een reflectie van de ChristenUnie zelf. Wat vindt u er zelf van? Vindt u dat het goed gegaan is?

03:22:53

de heer Rebergen: Dank u wel voor de vraag. Als ik in de stukken lees, dan heb ik het idee dat vanuit de gemeente de inzet is geweest om een goed participatieproces te doorlopen maar dat het niet bij de inwoners op die manier is aangekomen en dat betekent dat er in de communicatie iets fout gaat. Dat is eigenlijk een misser eigenlijk binnen het participatieproces en waar het aan ligt, daar vraag ik een reflectie op van het College.

03:23:19

Voorzitter: Dat roept een vraag op bij de heer Ubbens. Gaat uw gang.

03:23:23

de heer Ubbens: Bewoners geven aan dat één van de grote problemen van het participatieproces is dat ze veel te weinig te zeggen hebben. Dan kunt u ook aansluiten bij een aantal andere partijen die zeggen: dat is ook onze insteek. Onze insteek is dat bewoners over een groot deel van de zaken niks te zeggen hebben, het kader ligt vast. Bent u het daarmee eens, dat alleen over bepaalde onderdelen nog gesproken mocht worden?

03:23:47

Voorzitter: De heer Rebergen.

03:23:48

de heer Rebergen: Ik kom daar zo meteen ook nog op maar het uitgangspunt is wat ons betreft wel wat wij daar voorzien hebben maar ik kom daar zo meteen nog op terug. Ik was bij het vervolgproces en dat het niet het werkelijke besluit is en de vraag aan het College: kan het College de vervolgprocedure, de besluitvorming die nog gaat plaatsvinden en hoe dat gaat, op die verschillende onderdelen ook schetsen? Want dat is voor inwoners ook niet helder. In het gebied komen verschillende ontwikkelingen op één plek samen en dat geeft zorgen bij de inwoners, dat begrijpen wij. Naast de ontwikkelingen in de gebiedsvisie hebben we het dan ook over de ontwikkelingen bij Garmerwolde en de ontwikkeling van Meerstad die er ook van invloed zijn. Het zou daarom goed zijn als er kaders zijn, zoals geluidsnormen, normen voor onderzoek naar het gevaar en normen voor de biodiversiteit.

03:24:46

de heer Rebergen: Eerder is aangegeven dat de biodiversiteit omhoog zal gaan in het gebied, dat het één van de uitgangspunten is. Daar horen we graag een bevestiging op van het

College. Voor wat betreft de uitvoering van het zonnepark vragen we het College of er een mogelijkheid is voor gefaseerde uitvoering zodat we goed kunnen monitoren wat de ontwikkeling met het gebied doet en welke maatregelen eventueel nodig zijn. Als we dan die kaders hebben gesteld, bijvoorbeeld voor de biodiversiteit, en we hebben een deel van het zonnepark aangelegd -zeg in eerste instantie vijftig procent- en we zien daar dat de biodiversiteit niet omhooggaat maar naar beneden, wat zouden we daar dan mee moeten doen in het vervolg? Is er een mogelijkheid om dat op die manier gefaseerd te doen?

03:25:30

Voorzitter: U heeft een vraag van de heer Boter van de VVD.

03:25:34

de heer Boter: Over de gefaseerde invoering. Los van de biodiversiteit kan dat er ook voor zorgen dat je eerst een deel aanlegt en dat je dan tot de conclusie komt dat dat wel meer dan genoeg is voor de Polder Lageland en dat je de rest dus niet aanlegt. Even reflecterend op het proces want dan zou je dus ook een paar keer moeten participeren.

03:25:49

de heer Rebergen: Meer dan genoeg. Om welke reden?

03:25:52

de heer Boter: Omdat dat wel genoeg druk legt op die omgeving en dat je, als je gaat kijken of er wel voldoende draagvlak is bij fase één, om dat maar eens te noemen, bij fase twee als je vier fases doet en dat je die andere twee fases dan laat, naast Hyperloop en andere dingen.

03:26:07

de heer Rebergen: Ik denk dat als je het hebt over druk op het gebied, dan zou dat moeten blijken uit de voorwaarden die je op voorhand stelt. Als je het hebt over draagvlak, volgens mij hebben wij het er straks ook al even over gehad, als we onderweg gaan zou het draagvlak ook best eens kunnen groeien. Maar wat ons betreft blijft wel het uitgangspunt het zonnepark zoals we dat voorzien hebben van 200 megawattpiek, hij is iets verkleind naar 175. Daarop aansluitend een vraag rechtstreeks van omwonenden: over wat voor gebied hebben we het hier eigenlijk? Spreken we hier nou inmiddels straks over een industrieel gebied of is er een andere benaming voor te noemen?

03:26:49

de heer Rebergen: Mochten we de mogelijkheid scheppen tot ontwikkeling in het gebied en ook richting inwoners heb ik aangegeven dat wij van plan zijn om daar volgende week voor te stemmen, dan is het voor het vervolg van belang dat het participatieproces goed wordt doorlopen. Hoe ik daar tegenaan kijk heb ik eerder in deze vergadering al geschetst. Inwoners moeten meepraten over inrichting en compensatie en gebruik van de kennis en ideeën van omwonenden is noodzakelijk. Hoe inwoners willen participeren bepalen ze natuurlijk zelf, daarover zullen afspraken met hen gemaakt moeten worden. Tot zover.

03:27:22

Voorzitter: Dank u. Wie kan ik vervolgens het woord geven? Ik geloof dat 100% ook nog veel tijd heeft. De heer Mellies, gaat uw gang.

03:27:30

de heer Mellies: Dank u wel, Voorzitter. Het valt mij tegen dat ik nog zoveel tijd heb, ik praat waarschijnlijk te snel. Gemakshalve wil ik mij aansluiten bij de woordvoering van de heer Ubbens, die heeft toch redelijk verwoord hoe wij er ook in staan. Dank u wel.

03:27:44

Voorzitter: Dank u voor uw compacte woordvoering. Ik zie Student en Stad.

03:27:49

de heer Bosch: Dank u wel, Voorzitter. De urgentie is hartstikke hoog. Over negen jaar willen wij heel erg veel duurzame energie opwekken en daarvoor hebben we ook grootschalige energieopwekking nodig. Groter zorgt simpelweg ook voor meer efficiëntie en minder versplintering in het landschap, wat ook veel mensen als vervelend ervaren. Dit is dan ook echt een grote stap die we kunnen zetten als gemeente naar grootschalige energieopwekking. Er is gekeken waar het kan en daar kwam deze plek uit en op eigen grond. En vervolgens denk ik dat we als Raad, wanneer we deze plannen voor ons zien, goed moeten kijken naar de argumenten waarom dit niet op deze plek zou moeten. Dat heb ik dan ook gedaan en daar ga ik rustig langs een aantal argumenten.

03:28:37

de heer Bosch: Een veelgenoemd argument is verloren landbouwgrond. Wij van Student en Stad zien dat eigenlijk niet als een nadeel, ook omdat als we minder vlees gaan eten er heel erg veel meer landbouwgrond in Nederland beschikbaar komt. Dit zijn tegenargumenten die ik in de inspraak veel heb gehoord. Biodiversiteit is iets wat veel genoemd wordt. Het is nu landbouwgrond en dat is natuurlijk een monocultuur en de zonnepanelen staan drie meter uit elkaar waardoor je die biodiversiteit juist waarborgt voor zover mogelijk. Minder plek voor vogels is genoemd, alleen het rapport wijst ook uit dat er meer dan genoeg plek is om daar omheen te landen. Er moet nog wel iets meer onderzoek naar gedaan zijn, zo schijnt het, dus dat zouden we dan vooral moeten doen.

03:29:27

de heer Bosch: Geluid, daar gaat het nu over 40 decibel. Als je dat opzoekt, dan is dat te vergelijken met een stil klaslokaal. Dat vind ik niet heel erg veel, dus daar moeten we ook naar kijken. Vervolgens nog devaluatie van het huis wordt veel genoemd en daarvoor hebben we nog altijd zoiets als planschade. Dan blijven er nog twee over en de eerste daarvan is landschapsvervuiling en dat is natuurlijk heel erg subjectief, dat is moeilijk. Wel vind ik, aangezien de plannen redelijk laag blijven en het op zijn minst 200 meter van een huis af komt, dat het wel te overzien is en ook voor heel weinig huizen zo is, dus ook dat wegen wij niet heel erg zwaar.

03:30:10

de heer Bosch: Tot slot de participatie. Ik begrijp heel goed dat dat als vervelend wordt ervaren. Het is misschien een beetje een discussie tussen: heb je wat participatie betreft een inzetverplichting als gemeente of een resultaatsverplichting? Het resultaat is in ieder geval niet gelukt en dat is heel erg vervelend. Maar de vraag is natuurlijk: is dat reden op zich om dit project niet door te laten gaan?

03:30:34

Voorzitter: U heeft ook een interruptie, meneer Bosch. De heer Boter van de VVD.

03:30:39

de heer Boter: U komt ongeveer het laatste aan bij mensen die er wonen en die er ook wat van vinden. Daarvan zegt u: "Dat maakt allemaal niet zo heel veel uit, het is nauwelijks zichtbaar en er wonen niet zoveel mensen." Als je maar met weinig bent, dan maakt het niet zo heel veel uit wat je doet en als er veel mensen wonen, dan is de weerstand meer en dan gaat Student en Stad nadenken.

03:31:00

de heer Bosch: We zitten hier als belangenvertegenwoordiger waarbij we een belangenafweging moeten maken tussen dat we onze gemeente moeten verduurzamen en dat moet je vervolgens doen met zo min mogelijk nevenschade. Als mensen in de omgeving het vervelend vinden, moet je een plek in de gemeente vinden waar zo min mogelijk mensen wonen. Zo doe je dat met windenergie maar ook met zonne-energie, het lijkt me hartstikke logisch. Dit zijn relatief weinig mensen en je moet naar dat doel want anders halen wij onze doelen voor de klimaatverandering niet. Zoals we allemaal weten zal de aarde daar flink van opwarmen met desastreuze gevolgen, dus je moet daar naartoe en de vraag is vervolgens: hoe doe je dat met zo min mogelijk nevenschade? Dan is dit echt, wat Student en Stad betreft, één van de beste manieren.

03:31:56

Voorzitter: De heer Bosch, u heeft nog een vraag van de heer Ubbens.

03:32:04

de heer Ubbens: Zou u dan ook zo ver willen gaan als: het kan nog wel een tandje groter? Verzet u zich niet tegen het feit dat het College nog 10 procent minder heeft ingevoerd dan oorspronkelijk bedacht? Ik bedoel, dat zou toch ook een rare keuze zijn. Of vindt u dat dan weer niet?

03:32:21

de heer Bosch: Daar kun je natuurlijk naar kijken en als straks blijkt dat je je doelen niet haalt of dat het op andere plekken eigenlijk nog vervelender is om het daar neer te zetten. Volgens mij moet je zoeken naar de beste plek, zo simpel is het. Ik vind het ook een beetje makkelijk als politicus om te zeggen: "Er zijn een aantal mensen tegen en er zijn wat argumenten tegen, dus we doen het maar niet" en dan geen nieuwe plek aanwijzen. Het moet ergens komen en dan is dit, wat Student en Stad betreft, de beste optie.

03:32:49

Voorzitter: U heeft nog een vraag van de heer Dijk van de SP.

03:32:52

De heer Dijk: Voorzitter, ik vind het onvoorstelbaar wat u zegt op het laatste. Dat is helemaal niet makkelijk. Dat is één van de moeilijkste dingen om uw plannen bij te stellen als je in de politiek actief bent. Dat is één van de moeilijkste dingen die er is. Dus hoezo zegt u dat het heel makkelijk is om nu te gaan zeggen: "We willen die plannen wijzigen en we willen niet die ambities die we ooit, die stip op de horizon die we ooit hebben gezet." Dat is helemaal niet makkelijk, dat is het moeilijkste om te doen.

03:33:16

Voorzitter: De heer Bosch.

03:33:19

de heer Bosch: Voorzitter, wat ik hier zie is dat er ooit een stip op de horizon is gezet en dat nu daadwerkelijk de invulling komt. Dat doet wat pijn bij een aantal mensen en dan trekken een aantal politieke partijen hun poot terug. Een beetje zwart-wit gezegd, dat begrijpt u, er zit meer nuance in. Op sommige punten dat de participatie betreft: natuurlijk had dat beter moeten verlopen maar dit is wel hoe ik het zie en ik vind dat we als politici eerlijk moeten zijn over wat we moeten doen om onze doelen te behalen.

03:33:55

Voorzitter: U heeft nog één korte vervolgvraag van de heer Dijk en dan nog een vraag van de heer Ubbens. De heer Dijk.

03:34:01

De heer Dijk: Voorzitter, natuurlijk moeten we eerlijk zijn maar ziet u niet dat een project als deze en het project van de windmolens waar het eerder deze middag over ging, niet echt floreert in het bijdragen aan het vergroten van draagvlak voor de plannen die vooral u nu zelf aangeeft, met één zetel in de gemeenteraad van Groningen, zo ontzettend belangrijk te vinden? Ik zeg niet dat die zetel niks waard is maar ik zeg wel dat het erom gaat dat als u de mensen wilt meenemen in dat verduurzamingsverhaal, dan helpt zo'n project als dit toch niet mee. Dat ziet u toch ook wel? U ziet ook dat die tendens in de samenleving ertegen aan het keren is en dat dat een groot gevaar is? Of ziet u dat niet?

03:34:38

Voorzitter: De heer Bosch.

03:34:41

de heer Bosch: Uiteindelijk is draagvlak nodig om dit te doen. Daarin moet je duidelijk zijn wat je wilt en hoe je dat kan bereiken en moet je in kaart brengen wat er verschillende opties zijn om doelen te behalen. Als blijkt dat een groot windproject, misschien wel de grootste van Nederland, bij Meerstad-Noord ervoor zorgt dat je je doelen op de beste manier behaalt, is dat volgens mij juist de manier van draagvlak veroorzaken. Ik heb hier inderdaad één zetel en ik zal ook straks één van de 45 stemmen uitbrengen. Ik verkondig nu de mening van Student en Stad. Er zit hier ook een fractie met elf zetels die volgens mij ook flink voorstander is van duurzaamheid. Dus ik vind het niet een logisch argument om mijn redentatie weg te zetten omdat ik maar één zetel heb.

03:35:30

De heer Dijk: Voorzitter, voor alle duidelijkheid: dat was mijn punt niet.

03:35:32

Voorzitter: U heeft al uitvoerig beantwoord maar u heeft nog twee vragen.

03:35:35

De heer Dijk: Natuurlijk.

03:35:36

Voorzitter: Eén van de heer Ubbens en de heer Ram steekt ook de hand op, u komt daarna. De heer Ubbens, gaat uw gang.

03:35:41

de heer Ubbens: Bedankt, Voorzitter. Ik had overwogen of ik er nog op moet reageren of

niet. U zegt dat het makkelijk is en de heer Dijk heeft daar ook wat over gezegd. Het is denk ik juist niet makkelijk. Het is even zo goed en misschien wel makkelijker om te zeggen: hier wonen weinig mensen, dus gooi maar vol. Bij die redenering komen we natuurlijk ook uit op: in Groningen wonen maar weinig mensen, dus daar moet alles dan maar naartoe. Dat is juist het gevaar, dat dat soort van technocratisch denken ertoe leidt dat we draagvlak uiteindelijk gewoon aan de kant gaan schuiven. Het moet nou eenmaal en hier wonen weinig mensen, dus wat doet het er eigenlijk toe wat die mensen ervan vinden? Nu maak ik er ook een karikatuur van, daar ben ik me van bewust. Maar het is toch zo dat draagvlak heel belangrijk is en dat mensen hiernaar kijken en zien dat draagvlak er hier blijkbaar minder toe doet. Wat u zegt leidt er precies toe dat mensen angstig worden van wat hen kan overkomen als je in een gebied woont waar het nou eenmaal niet zo druk is of waarin ruimte is.

03:36:36

Voorzitter: Kunt u tot een vraag komen?

03:36:37

de heer Ubbens: Dan moet je dus altijd bang zijn dat iemand in Den Haag zegt: "Hier bouwen we het vol."

03:36:42

Voorzitter: Een korte reactie want u bent bijna door de tijd heen en dan hebben we nog de heer Ram.

03:36:49

de heer Bosch: Wat volgens mij zo is, is dat u nu zegt: "De doelen die we hebben gesteld schuiven we vooruit en dat zorgt ervoor dat mijn generatie uiteindelijk niet meer op de aarde leeft waar u wel bent opgegroeid. Dat is precies wat ik wil voorkomen, doordat ik niet die doelen uitstel en daardoor het harder maak en er op deze manier invulling aan geef. Ik wilde nog wat zeggen over de Hyperloop en dan rond ik af.

03:37:14

Voorzitter: Ik denk dat we de vraag van de heer Ram toch moeten overslaan en dat u snel afrondt want u bent door uw tijd heen.

03:37:21

de heer Bosch: Prima.

03:37:22

Voorzitter: Nog één zin, lukt dat?

03:37:25

de heer Bosch: Zeker. De Hyperloop is een mooie ontwikkeling waarin we verder de technologie kunnen ontwikkelen en het is heel erg goed dat de kennisinstellingen daarbij betrokken worden. Op dit moment zijn de Hanze en Mbo's betrokken en mijn vraag, ik vind dat moeilijk in te schatten, maar zou het eventueel nog mogelijk zijn om nog meer instellingen behalve de Rijksuniversiteit ook bij dit project te betrekken? Een vraag aan de wethouder uiteraard.

03:37:50

Voorzitter: Oké, dank voor uw woordvoering. Excuses aan de heer Ram, de heer Bosch is echt door zijn tijd heen. [Onhoorbaar]

03:38:04

De heer Ram: De heer Bosch [onhoorbaar] de PVV-lijn, als dat kan.

03:38:12

Voorzitter: Heel kort, de heer Ram. U heeft uw woordvoering al gedaan maar u heeft nog een vraag aan de heer Bosch?

03:38:17

De heer Ram: Wij hebben net een ander plan gelanceerd, dat we in plaats van zonnepanelen daar woningbouw met zonnepanelen willen creëren. Dan heb je een win-win situatie en draagvlak en dat mensen een huis hebben met een lage energierekening plus dat ze er nog geld aan verdienen.

03:38:36

Voorzitter: Uw vraag.

03:38:39

De heer Ram: Daar kom ik toe, Voorzitter. Hoe kijkt Student en Stad daar tegenaan?

03:38:45

Voorzitter: Heel kort.

03:38:47

de heer Bosch: Dan leveren we heel erg veel duurzame energieopwekking in logischerwijs. We moeten heel veel woningen wil bouwen maar ook veel zonne-energie.

03:38:58

Voorzitter: Dank. Dan gaan we nu snel naar de heer Boter van de VVD.

03:39:01

de heer Boter: Dank u wel, meneer de Voorzitter. De gaslocatie van de NAM die nog niet gesloten is, een transformator verdeelstation wat er nog moet komen, een Hyperloop en dan ook nog een zeer fors zonnepark. De dankbaarheid van de hele gemeente Groningen zal uitermate groot zijn voor de opoffering van de bewoners van de Polder Lageland, zeker nu de inspraak in hun ogen een zeer wassen neus is gebleken. Het woord waar het hier om gaat is uiteindelijk toch participatie, ga je luisteren naar mensen, ga je met mensen samen op gesprek, stap je samen door de polder om te komen tot een oplossing?

03:39:34

de heer Boter: De bewoners hebben vorige week toch in een mooie sessie geprobeerd om met ons in gesprek te gaan, dat is volgens mij ook gelukt. De uitkomst daarvan is: het is niet dat wij niets willen want dat gasstation dat is er, dat gaat niet dicht. Misschien moeten we nog kijken naar de Hyperloop maar daar zijn wij wel een voorstander van. Dan heb je nog het zeer forse zonnepark en daar zeggen ze: "Doe vijftig procent." Dan wordt het dus een kwestie van vijftig procent ergens anders oplossen en het zorgt ervoor dat je die piketpalen niet zo in beton giet met duurzaamheidsdoelstellingen, dat er eigenlijk helemaal geen inspraak kan zijn in het alleen maar aanhoren van in plaats van het luisteren naar is.

03:40:14

Voorzitter: Dat roept vragen op, de heer Boter. Ik zag twee handen en ik geef eerst het woord aan de heer Van Niejenhuis van de PvdA.

03:40:20

De heer Van Niejenhuis: Dank u wel, Voorzitter. Meneer Boter, u zegt dat die participatie helemaal niet plaatsvindt maar er is ongelooflijk veel tijd en moeite gestoken in die participatie en er is een heldere boodschap gekomen van het College dat deze ambitie hier vervuld moet worden maar er is tegelijkertijd ook heel lang gesproken: er komen een energietransitiefonds, er komt een gebiedsfonds. Ik ben het niet met u eens en u maakt er een karikatuur van alsof er gewoon helemaal niet gesproken is met deze mensen. Maar dat is natuurlijk niet waar. Bovendien zegt u dan ook nog eens: "Die Hyperloop zijn wij wel voorstander van, dus daar doet draagvlak er even niet toe voor ons."

03:40:51

de heer Boter: A, om bij het laatste te beginnen: dat deed er wel degelijk toe. Maar als je die al plaatst heb je er minder ruimte als je draagvlak wilt gaan zoeken voor eventueel de zonnepanelen. Dus als je één van beiden moet kiezen, die zonnepanelen, er zijn nog daken zat waar je ze op kunt leggen. Transferia, volgens mij zijn er ontwikkelingen om in asfalt zonnepanelen te leggen. Ik zeg: dat zijn allemaal plekken, daar liggen ze uitermate niet in de weg en dan verdeel je de lasten van de zonnepanelen ook. Voor de Hyperloop heb je wat meer ruimte nodig, dus die zou dan op die locatie kunnen. Waar het bij participatie om gaat is niet een karikatuur, dat wat u beschrijft is precies het bureaucratisch proces wat er geweest is terwijl de beginstap, in die polder gaan zitten in een kring en naar elkaar luisteren wat de wensen en bedenkingen zijn, die is er niet geweest. Daardoor is het vertrekpunt voor beide partijen niet hetzelfde geweest en kom je op een eindpunt waarbij de gemeente zegt ongeveer klaar te zijn om iets op te leveren, namelijk het raadsvoorstel en de bewoners zeggen: "We beginnen net." Dat is niet handig in een participatie.

03:41:48

Voorzitter: Dan heeft u nog een vraag van de heer Sietsma van GroenLinks.

03:41:51

De heer Sietsma: Ik had dezelfde vraag als de heer Van Niejenhuis.

03:41:54

de heer Boter: Dan geef ik hetzelfde antwoord, dus dat kan ingelast beschouwd worden. Dat betekent dat wij vinden dat er in het raadsvoorstel, want er wordt nu gesproken over een planologische procedure, dat kan nog van alles zijn. Het voordeel van een planologische procedure voor het raadsvoorstel kan zijn: neem het voorstel van de Polder Lageland mee, ga daarover in gesprek en begin daarmee de participatie want dan kun je komen tot een plek waarbij we de dankbaarheid nog steeds hebben voor de Polder Lageland wat er gaat gebeuren, dat we een deel van onze ambitie halen en die ambitie die we dan deels halen is al heel erg mooi voor een dichtbebouwd gebied en dan kunnen we vervolgens doorgaan en ook eventueel overgaan tot realisatie. Punt.

03:42:35

Voorzitter: Dank, de heer Boter. Dan kijk ik de zaal rond en ik zie de heer Dijk van de SP voor de woordvoering. Gaat uw gang.

03:42:42

De heer Dijk: Voorzitter, meer dan een jaar geleden trokken bewoners van de Polder Lageland aan de bel. Hun polder zou vol gelegd worden met zonnepanelen en daarnaast

kwam uit het niets ineens een plan voor een Hyperloop. In mei 2020 was het voor een aantal oppositiepartijen de reden om de manier waarop bewoners niet of nauwelijks betrokken werden in de Raad te bespreken. Er werd beterschap beloofd, het moest helaas digitaal maar het zou voortvarend opgepakt worden. In al die maanden heb ik wekelijks contact gehouden met de bewoners van de Polder Lageland en er is nauwelijks iets veranderd. Er is niets verbeterd, niet in de plannen maar ook zeker niet in het zo verschrikkelijke woord, in de participatie. Er was geen enkele zeggenschap -daar gaat het namelijk over- voor bewoners over de grootte van het park of wel of geen Hyperloop.

03:43:26

De heer Dijk: Daarom gingen bewoners zeer terecht zelf op zoek, naast het participatieproces, om zeggenschap over hun polder op te eisen. Zij organiseerden digitale bijeenkomsten, verzamelden handtekeningen, schreven opinieartikelen, gingen huis-aan-huis, kwamen met alternatieven en organiseerden tal van persmomenten, sprake in bij de Gemeenteraad en organiseerden afgelopen donderdag een paneldebat met raadsleden van GroenLinks, PvdA, D66, CDA, VVD en de SP. Helaas was de Partij van de Arbeid niet aanwezig. Gelukkig leken GroenLinks en D66 meer ruimte te bieden voor alternatieven van de bewoners. Bewoners die onlangs een handreiking hebben gedaan en zij kunnen leven met de helft van de zonnepanelen die het college voorstelt en willen over de rest van de invulling van de polder graag met het College en de Raad in gesprek. Hierbij doet de SP de oproep aan GroenLinks, ChristenUnie en D66 en de PvdA: omarm deze handreiking, tel uw zegeningen en weet dat hiermee uw doel uiteindelijk dichterbij komt in plaats van juist steeds verder weg.

03:44:28

De heer Dijk: Voorzitter, want je gaat je bijna afvragen: wilt deze coalitie dat de overgang naar schone energie steeds meer leidt tot weerstand en wrevel onder de bevolking? Onze bewoners begrijpen daadwerkelijk niet dat er een groot zonnepark of een groot windpark midden in de natuur moet komen terwijl de meeste daken van huizen en bedrijven nog leeg zitten. Ik heb ze hier in grote getalen met onze partij ook in de Gemeenteraad gekregen. Ja, die mensen in de schimmelwoningen die nog steeds geen zonnepanelen op hun daken hebben. Ja, we hebben daar een voorstel voor gedaan drie jaar geleden, de heer Broeksma weet dat volgens mij nog wel, drie jaar geleden hebben wij een voorstel gedaan: begin met zonnepanelen op daken. Al die tijd is er verdoen. U zegt altijd: Het is heel moeilijk om zonnepanelen op daken te krijgen.

03:45:09

Voorzitter: U heeft een vraag.

03:45:10

De heer Dijk: Het is verdoen van de tijd. Drie jaar is daar niets aan gedaan. Dank u wel, Voorzitter.

03:45:15

Voorzitter: U heeft een vraag van de heer Van Niejenhuis van de PvdA, gaat uw gang.

03:45:18

De heer Van Niejenhuis: Over tijd verdoen gesproken, wat zou u willen zeggen? U zegt iets tegen de bewoners van Polder Lageland. Wat zegt u tegen de mensen die nu tien jaar oud

zijn over tijd verdoen gesproken? Moeten we niet heel hard aan de slag met de energietransitie? En wat zegt u tegen de mensen met de schimmelwoningen als we het hebben over het energietransitiefonds wat hieruit voortkomt zodat we kunnen gaan investeren daarin? Is dat ook niet een hele goede beweging?

03:45:39

De heer Dijk: Eén, het energietransitie fonds had er allang moeten zijn en de kaderende lijn en de richtlijn daarvoor hadden er allang moeten zijn. Dan had u met een goed plan, met een goed idee het gesprek kunnen aangaan met de bewoners in de Polder Lageland, net zoals wij het gesprek kunnen aangaan met de mensen in Haren, want daar stoppen we wel in één keer stante pede met alles. Waarom daar wel en waarom hier niet? Wat is het verschil? Is er amper. Het zijn kleinere parken die daar gepland staan en hier wordt een gigantisch park neergelegd. Dat heeft u niet gedaan.

03:46:09

De heer Dijk: Wat ik vertel tegen de mensen aan de volgende generatie is dat de generaties voor ons jarenlang een economisch systeem hebben aangehangen wat ervoor zorgt dat groei, vervuiling, al dat soort dingen in onze economie externe nevenactiviteiten zijn van grote bedrijven waar je niet voor beboet wordt en dat je dus huizen kunnen bouwen die slecht geïsoleerd zijn, waar je mensen in schimmelwoningen laat bestaan, want dat zijn die kinderen waar wij mee spreken, dat zijn die kinderen. Dat zeg ik tegen die mensen en dat als je echt milieu wil veranderen, dan is het niet een ding van 'een beter milieu begint bij jezelf' maar dat zorgt ervoor dat we echte politieke verandering af moeten dwingen. Dat betekent grote bedrijven eindelijk hun verantwoordelijkheid laten nemen in het besparen van energie in plaats van het vervuilen van onze aarde. Dat zou u ook moeten zeggen want op deze manier gaat ook uw kind van tien jaar waar u het over heeft zich op termijn tegen dit soort plannen keren. Dan zijn we verder van huis dan ooit.

03:47:02

Voorzitter: U heeft nog ongeveer een halve minuut. Bent u klaar met uw woordvoering? Kunt u afronden?

03:47:10

De heer Dijk: Zeker, dat kan in ongeveer tien seconden en dan kan er vast nog een interruptie af. Voorzitter, dit is de echte tragedie volgens mijn fractie. Door zo onzorgvuldig en politiek ongevoelig om te gaan met misschien wel het belangrijkste thema op dit moment, dat zorgt ervoor dat uiteindelijk het draagvlak voor noodzakelijke overgang naar schone energie onder druk komt te staan en verder wegkomt dan ooit. Dat brengt ons uiteindelijke doel niet dichterbij maar juist verderaf. Juist daarom willen wij, de SP, dat die overgang wel slaagt, dus roepen wij het college op maar ook coalitiepartijen GroenLinks, D66, ChristenUnie en de PvdA om nu pas op de plaats te maken. Laat zien dat Groningen dit wel kan, dat Groningen het wel goed kan, laat zien dat dit samen met bewoners moet, dat dat niet anders kan, laat zien dat de overgang naar schone energie vooral van Groningers zelf is. Ook, en misschien juist wel, van de bewoners van de Polder Lageland. Dan weet ik zeker, meneer Van Niejenhuis, dat die kinderen die nu tien jaar zijn later veel minder weerstand gaan ervaren als er plannen zijn voor verduurzamen van energie. Maar op deze manier, echt waar, zijn we verder weg dan ooit.

03:48:17

Voorzitter: Dank, de heer Dijk. Wie kan ik het woord geven? Ik zie de heer Staijen, gaat uw gang.

03:48:24

de heer Staijen: Dank u, Voorzitter. We noemen het nu ineens Meerstad-Noord, maar het is al heel erg lang de Lagelandse Polder en dat was altijd een gebied waar landbouw, natuur en mens in hele goede harmonie met elkaar konden leven. Voorzitter, in deze visie wordt nu gesproken over vier nieuwe functies voor deze polder: zonnepark, Hyperloop, hoogspanningsstation en inpassingen. Maar het zijn er dus minimaal vijf want over de gaslocatie wordt continu gezweven, die zit er voorlopig nog en als hij toevallig weggaat dan gaan we dat terrein gebruiken voor grootschalige opslag en buffering van elektrische energie, dus nog steeds een industriële activiteit extra in die polder. En alles zogenaamd tijdelijk maar ja, tijdelijk? Minstens twintig jaar.

03:49:07

de heer Staijen: Vlak buiten het gebied zijn ook allerlei industriële ontwikkelingen die een invloed die kant op hebben. Het Hyperloop testcentrum zal volgens de MER-beoordeling weinig geluidspunten veroorzaken. Maar er is wel een erg opvallende horizonvervuiling van vele kilometers lang. Het valt ons op dat in ieder opvolgend document die buis hoger kan gaan liggen, dus nog meer in het zicht. Dan de geplande locatie wordt hoogspanning station, dat schuift steeds verder op in de richting van de woningen. Ik ben in Meeden gaan kijken waar al een paar jaar een soortgelijk trafostation staat en dat geeft een continu bromgeluid, niet erg hard maar wel heel erg indringend en op een afstand nog steeds opvallend goed hoorbaar. Dus blijf ermee weg van die woningen.

03:49:58

de heer Staijen: Voorzitter, dit zogenaamd groene college wilt ook graag scoren met het grootste zonnepark van Nederland. Het liefst 175 hectare zonnepanelen in één kleine polder. De bewoners protesteren terecht hiertegen, ze zijn nauwelijks betrokken geweest bij deze plannen. Vanaf het begin stond de omvang van het park al vast, daar viel niet meer aan te tornen. Samen met al die andere plannen wordt dit nu groene gebied dan ook wel heel erg vol gezet met energie-industrie, voor ons is dit een soort omgekeerde vergroening. Daarom stellen bewoners nu voor om te besluiten tot aanleg van de helft van het oorspronkelijke plan, dus 80 hectare zonnepanelen.

03:50:39

Voorzitter: U heeft een vraag van de heer Van Niejenhuis van de PvdA. Gaat uw gang.

03:50:42

De heer Van Niejenhuis: Dank u, Voorzitter. De heer Staijen trekt een beetje de kaart van 'vroeger was alles beter', daar was landbouw en er wonen mensen en er was niks aan de hand. Maar de wereld ziet er anders uit en we zijn met veel meer mensen en we verbruiken veel meer energie. Waar moet dat dan een plek hebben?

03:50:56

de heer Staijen: Waarom moet die veel meer energie die veel meer mensen gebruiken dan allemaal opgewekt worden op dat ene poldertje waar die mensen wonen? Omdat er toevallig weinig mensen wonen? U doet het toch ook niet midden in de stad?

03:51:08

Voorzitter: Een korte vervolgvraag van de heer Van Niejenhuis en daarna heeft u een vraag van de heer Sietsma.

03:51:12

De heer Van Niejenhuis: Dank u, Voorzitter. Dat is ook niet wat het is. Het is niet dat alle energie in die polder wordt opgewekt. Er wordt nog lang niet voldoende duurzame energie opgewekt, een heel klein deel daarvan zelfs maar, hoe vervelend ook voor deze mensen en hoe groot de effecten ook, wordt daar opgewekt.

03:51:25

Voorzitter: De heer Staijen.

03:51:26

de heer Staijen: De kosten van die mensen die daar wonen en die mensen die zeggen: "Niet mijn hele polder vol", daar kom ik net op. Zij hebben een voorstel gedaan: doe het in eerste instantie voor de helft, dus ongeveer 80 hectare. Dan is het nog altijd 100 megawattpiek, dus één van de grotere parken in Nederland. De invulling van de rest van de polder kan dan samen met de bewoners uitgewerkt worden en ze niet voor een voldongen feit stellen en dan zeggen: "Je mag praten maar het ligt toch al vast." De Stadspartij maakt zich samen met andere oppositiepartijen sterk voor deze handreiking die bewoners nu doen. Pak dat aan, alleen op die wijze kan draagvlak voor deze plannen gecreëerd worden.

03:52:07

Voorzitter: U heeft nog één vraag van de heer Sietsma. De heer Sietsma, gaat uw gang.

03:52:11

De heer Sietsma: Dank u wel, Voorzitter. Ik hoorde de heer Staijen hier pleiten voor: maak het kleiner en los die problemen die je dan hebt met gebrek aan capaciteit op andere plekken. Ik vat dat op als dat we dan op heel veel plekken kleinere zonneparkjes krijgen. U ziet dat dat ook verzet oproept in Haren waar het nog niet eens gaat om zonneparken maar alleen om zoekgebieden. Bent u daarvoor om een soort hagelslag om de stad heen te creëren van kleine zonneparken en dan ook iedere keer deze ingewikkelde participatie te doorlopen?

03:52:50

Voorzitter: De heer Staijen.

03:52:50

de heer Staijen: Ik ben er niet voor om een soort hagelslag om de stad heen te creëren en zeker niet voor deze, wat u dan ingewikkelde participatie noemt en wat ik noem als geen participatie, gewoon een eenrichtingsfeer was dat. Wij zijn ervoor dat daar waar de bewoners zelf vragen om kleine zonneparkjes, leg ze daaraan. Waar ze er fel op tegen zijn kan je met hen gaan praten voor ze hier en daar een redelijk groot zonnepark en niet een supergroot zonnepark zoals hier. Dan praat je met hen en dan kijk je of je samen tot een consensus kan komen. Er wordt voorgesteld, overigens dat is ook het voorstel wat deze bewoners doen, leg de helft aan in onze polder en ga dan praten wat we verder kunnen gaan doen.

03:53:34

de heer Staijen: Voorzitter, er wordt voorgesteld om 10 procent van het rendement van dit megazonnepark ten goede te laten komen aan de direct omwonenden, dus aan diegenen die voor deze duurzame energie moeten betalen met de kwaliteit van hun leefomgeving. Zij krijgen 10 procent en de overige 90 procent zou beschikbaar komen aan de gemeente. Dat vindt de Stadspartij een heel scheve verhouding. De totale gemeenschap mag voor 90 procent meeprofiteren en de mensen die er veel voor moeten opofferen krijgen een footje. Hier past echter een rechtvaardige verdeling van het rendement. De beroemde 50-50 procent is hier waarschijnlijk een beetje te veel want zoals net al terecht gezegd is: we hoeven ook geen miljonairs te creëren.

03:54:14

de heer Staijen: Voorzitter, tot slot. De Stadspartij vindt dit een heel erg eenzijdige visie zonder veel begrip voor de bewoners. Het is veel meer doordrammen zonder naar de gevolgen te kijken. Het is ook duidelijk te merken aan het grote aantal negatieve reacties van de omwonenden. Er zal nog heel veel aangepast moeten worden in dit voorstel voordat wij deze visie kunnen steunen. Dank u.

03:54:39

Voorzitter: Dank u. We reiken ook al bijna door de tijd heen, dus ik probeer het kort en compact. Ik zie de heer Lo-A-Njoe van D66 voor uw woordvoering, gaat uw gang.

03:54:51

de heer Lo-A-Njoe: Dank u wel, Voorzitter. Na alles wat wij van bewoners telefonisch, via de e-mail en bij het inspreken hebben gehoord, blijft bij ons toch echt de indruk bestaan dat het participatieproces in de polder op zijn minst matig is verlopen. We vinden dan ook dat in het vervolgtraject waarin de concrete planuitwerking plaatsvindt dit echt beter moet. We ondersteunen de gebiedsvisie maar daarmee is er nog geen zonnepark, dit is de gebiedsvisie maar geen definitief inrichtingsplan. We vinden dat er in dat vervolgproces niet alleen beter geluisterd moet worden naar bewoners maar ook dat ze waar mogelijk meer zeggenschap moeten krijgen. Zeggenschap over de inrichting van het park, zeggenschap over de wijze waarop zij hun deel van de opbrengsten willen aanwenden voor investeringen in leefbaarheid in een gebiedsfonds, een omwonendenregeling of anderszins. Laat die keuzes dus aan de inwoners.

03:55:37

de heer Lo-A-Njoe: Het klimaatakkoord raadt via de participatiewaaiër aan om te komen tot wenselijke en haalbare vormgeving van omgevingsparticipatie in een project middels een omgevingsovereenkomst. Is een dergelijk omgevingsovereenkomst nu gemaakt met de omwonenden van de Polder Lageland? Zo nee, waarom niet? We steunen de gebiedsvisie als het gaat om de locatie en de schaal, gezien de urgentie van de energietransitie, maar erkennen tegelijkertijd dat dit een enorm park is, zeker voor de direct omwonenden. Daarom vragen wij het College of het ook een optie is om niet het oppervlak maar de beoogde capaciteit van 185 megawattpiek en na de Hyperloop 210 megawattpiek aan te houden als ankerpunt en maximum voor dit park.

03:56:16

de heer Lo-A-Njoe: Wat betekent dat? Indien in de toekomst blijkt dat bijvoorbeeld door

herschikking in het ontwerp van het zonnepark of de beschikbaarheid van panelen met een hogere opbrengst er minder panelen nodig zijn om deze doelopbrengst te halen, dan vragen wij om de omvang van het park daarop aan te passen en dus te verkleinen, bijvoorbeeld door panelen van de buitenzijde te verplaatsen naar de ruimte die in het midden vrijkomt na vertrek van de NAM of van de Hyperloop. Tenslotte nog een punt voor het vervolgproces: bij de technische sessie bleek dat ook de wetenschap uitwijst dat mensen echt anders kijken naar energieprojecten waar ze zelf financieel profijt van hebben. Oftewel, ook dat draagt bij aan draagvlak.

03:56:51

de heer Lo-A-Njoe: Het maakt niet alles goed maar het draagt wel bij. Daarom heeft deze Raad op 27 mei 2020 een motie aangenomen die het College verzocht om een concreet toetsingskader te ontwikkelen voor passieve financiële participatie van omwonenden van zonneparken. Het College heeft deze motie tot onze grote teleurstelling nog niet uitgewerkt. Graag horen we van het College waarom bijna een jaar later het gevraagde toetsingskader er nog niet ligt. Kunt u aangeven wanneer dat toetsingskader er dan wel ligt?

03:57:18

Voorzitter: Ik zie dat u nog een interruptie heeft maar ik wil graag omwille van de tijd nu even doorzetten want we zijn echt door de tijd heen. Dat was uw woordvoering, de heer Lo-A-Njoe? Dan geef ik nu het woord aan mevrouw de Wrede van de Partij voor de Dieren.

03:57:34

mevrouw De Wrede: Dank u wel, Voorzitter. Het zonnepark, de plannen. Er schijnt vrij veel groen bij te komen, er wordt nagedacht over de landschappelijke winst op langere termijn en terecht wordt opgemerkt dat het maar de vraag is wat beter is voor de biodiversiteit: de agrarische activiteiten die er op dit moment in het gebied plaatsvinden of het zonnepark. Vierverlaten wordt aangehaald wat een positieve uitwerking heeft op de biodiversiteit en mooi dat er wordt nagedacht over de ecologische verbindingszones richting bijvoorbeeld het Roegwold. Het is wat kleiner geworden voor de omwonenden die nu 150 meter tussen hun huis en het park zouden krijgen. Ik wou dat ik dat had en met mij veel stadjes vermoed ik. Maar goed, ik heb dan ook niet mijn hele leven hard gewerkt voor een mooi huisje op het platteland.

03:58:15

mevrouw De Wrede: Maar het zonnepark is nog steeds heel erg groot. Alhoewel het nog niet helemaal duidelijk is hoe het er precies uit gaat zien en wat de gevolgen zullen zijn voor hazen en dassen, het is duidelijk dat er geen grote groep ganzen zal landen op het zonnepark of tussen de zonnepanelen en die ganzen moeten dus weer ergens anders naartoe. Het is geen ganzenfoerageergebied, dit stelt u in de beantwoording van de zienswijze en op zorgen van omwonenden over de toekomst voor de heikikkers, de weiden en de akkervogels en de das, een zeldzaam dier. Een beschermd natuurgebied hier schijnt te foerageren antwoordt u: "Het is een pauzeland, mooie term hoor, het betreft hier geen beschermingsgebied voor vogels of natuurwaarden." Dat illustreert zorgen die wij wel eens vaker hebben uitgesproken: beschermingsinstrumentaria worden misbruikt om zoveel mogelijk activiteiten te kunnen doen.

03:59:11

mevrouw De Wrede: Of de ecologische gevolgen van het zonnepark nu wel of niet positief zijn, wij vinden het te groot. De helft is nog steeds groot, groot genoeg vinden wij. De energietransitie heeft zich los gezogen van de beweging waaruit ze is voortgekomen, namelijk natuurbehoud en heeft daar misschien ook wel helemaal niets meer mee te maken. Moeten we die panelen en die windmolens zien als bijdragend aan onze energievoorziening of zijn ze een onderdeel van technotopia? Is het exploitatie van de aarde en haar hulpbronnen in een nieuwe gedaante die al heel lang geleden is begonnen en waarvan bijvoorbeeld de ruilverkaveling in dit land, die enorme landschappelijke gevolgen heeft gehad, een heel goed voorbeeld is?

03:59:54

mevrouw De Wrede: Voor de Partij voor de Dieren staat het als een paal boven water dat we eerst moeten kijken naar hoe we minder energie kunnen gebruiken. Goed kijken naar ons bedrijfsleven en de industrie die zo'n 80 procent van het energieverbruik op zich nemen en hoe we het verbruik daarvan kunnen terugbrengen? Een Hyperloop is alleen maar weer een voorbeeld van onzinnige groei. Wat is er mis met de trein?

04:00:14

Voorzitter: U heeft nog minder dan een halve minuut.

04:00:16

mevrouw De Wrede: Dat red ik makkelijk. Wat is er mis met de trein? Alles moet altijd maar sneller. In het kader van de vooruitgang moeten we schijnbaar altijd maar doorgaan met ontwikkelen, ontwikkelingen die heel veel energie kosten. Dank u wel, Voorzitter.

04:00:32

Voorzitter: Dank u, mevrouw de Wrede. Dan kijk ik even rond, volgens mij de PvdA en GroenLinks nog. Of de heer Sietsma, gaat uw gang.

04:00:42

De heer Sietsma: Voorzitter, ik ga het ultrakort houden.

04:00:44

Voorzitter: Dank u.

04:00:44

De heer Sietsma: Ik had mij verheugd op interrupties maar die gaan dan waarschijnlijk niet komen. Voorzitter, onze generatie en die van onze ouders heeft onze planeet beschadigd, bijna onherstelbaar beschadigd. Dat gaat over twee onderwerpen in hoofdzaak: te snel afnemende biodiversiteit en het klimaat. Die twee hangen samen, dat weten we al ruim veertig jaar en we doen er bijna niks aan. Dat besef is de basis van onze opvatting over het Collegevoorstel dat wij steunen. Ik denk dat wij nog komen te spreken over de participatie, dus dat sla ik over. In het project Meerstad-Noord en overigens ook bij de windverkenning en in de discussies over zonneparken in Haren blijkt dat het pijn gaat doen om nu eindelijk wel in beweging te komen.

04:01:29

De heer Sietsma: De energietransitie zal niet pijnloos verlopen, voor niemand niet. Als we dat blijven proberen, dan zullen we over dertig jaar constateren dat we het doel 2050 niet

hebben gehaald en dat is voor mijn fractie geen begaanbare weg. Ik hoor de heer Dijk klagen dat er geen discussie mogelijk is zo en dat ben ik met hem eens, maar ik heb de tijd niet in de gaten hoeven houden. Er zit ook altijd, ik noem dat maar even, buitenplanse pijn aan een plan. Zo ook hier en ik noem een paar zaken die aan de orde komen als we dit plan niet zouden vaststellen. Er is beperkt gemeentelijke grond beschikbaar en wij willen niet door meer spreiding van parken toch overgeleverd worden aan particuliere ontwikkelaars. Er zijn talloze inwoners die nooit gecompenseerd zullen worden voor het naast een zon- of windparken wonen maar we willen hen wel helpen hun woning te isoleren.

04:02:22

De heer Sietsma: Dat kan binnen de huidige wetgeving het beste met een gemeentelijk eigen zonnepark. Als we dit park de helft kleiner maken zullen we elders 100 megawattpiek moeten realiseren, naast de vijftig megawattpiek die we al van plan waren. Waar gaan we dat doen? Die 50 zorgt al voor hoofdbrekens en ook in de zee, leven planten en dieren die last van ons hebben, ook al zien we ze niet. Voorzitter, het wordt tijd dat de Raad een besluit neemt, dan ontstaat er hoop ik ruimte om wonden te likken, te rouwen om wat verloren ging en samen te onderzoeken hoe je elkaar weer kunt vinden. We horen graag harde toezeggingen van het College over de ruimte die er is bij de uitwerking van het plan om samen met inwoners te kijken naar te gebruiken techniek, herkomst van panelen, inpassing, maatregelen rond geluid en ecologie en diverse vormen van compensatie voor omwonenden. Dank u wel.

04:03:14

Voorzitter: Dank. Ik merk dat er vragen zijn aan u en ik geloof dat er ook wel behoefte is om de discussie voort te zetten, dus het voorstel is misschien om dit naar de Raad door te laten gaan als een discussiepunt want ik merk dat er nog veel behoefte is om hierover door te praten met elkaar. Maar omwille van de tijd in de planning wil ik doorgaan.

04:03:34

Raadslid: Voorzitter, even als ordevoorstel. De volgende sessie begint om half acht. Ik weet niet hoe erg het is als we een kwartiertje uitlopen of doen we dat sowieso al? De wethouders kunnen hele korte antwoorden geven, weet ik.

04:03:50

Voorzitter: Ik wil eigenlijk het liefst zo snel mogelijk afronden, om zeven uur of misschien tien over zeven afronden, zodat mensen nog wat kunnen eten voor de volgende sessie want om half acht is de volgende sessie. Ik moet nog naar Topweer, dus ik stel voor dat u nog snel uw woordvoering doet. Gaat uw gang.

04:04:07

Raadslid: Dank u wel, Voorzitter. Ik ga een paar dingen eruit gooien, dus als het even niet helemaal samenhangend is, dan ligt het daaraan. De omslag naar duurzame energie is volgens de PvdA niet alleen een technologisch maar ook echt een maatschappelijk vraagstuk, daar moeten politiek en samenleving samen stappen in zetten. Dat hebben we nu in Polder Lageland wel gedaan. Daar hebben we echt ervaring mee opgedaan, dat zeg ik eufemistisch. Het is een heel moeilijk gesprek over conflicterende waarde. Het gaat over leef kwaliteit voor mens en dier, het gaat over ecologie, het gaat over agrarische grond, het gaat over biodiversiteit maar bovenal -en dat heb ik ook van de bewoners van de Polder Lageland

gehoord- over de wens om onze aarde beter achter te laten voor de generatie die na ons komt, onze kinderen.

04:04:47

Raadslid: Wij zijn ontzettend onder de indruk van alle aandacht die de groep bewoners op hun oproep in de politiek op hun belang heeft kunnen vestigen en ik vind het ook, dat wil ik hier ook zeggen, goed en belangrijk dat ik als raadslid zo indringend kennis heb genomen van de impact die een deel van de bewoners vreest van het zonnepark. Dat maakt ook dat wij binnen onze fractie dit onderwerp heel erg zorgvuldig hebben besproken en dat we openlijk hebben getwijfeld aan wat hier wijsheid is. Wij bedanken het College voor het voorstel voor de gebiedsvisie, het past gewoon in onze duurzaamheidsambities en wij vinden, ondanks dat de impact groot is, dat de Polder Lageland een geschikte plek is voor een dergelijk groot zonnepark. Dat oordeel baseren wij mede op ook te stemmen uit de natuur en landschappelijke organisaties: als het moet, en het moet volgens ons, doe het dan hier, hoe cru dat ook is voor de bewoners die hun omgeving zo zien veranderen.

04:05:40

Raadslid: Maar Voorzitter, het college moet nog hard aan de slag voordat ze de Raad vraagt om in te stemmen met de omgevingsvergunning. Wat ons betreft moet er nog veel gebeuren wat betreft zon op dak en wij hebben begrepen dat we binnenkort van het College een actualisatie daarover krijgen. Deze vraag of oproep hebben we van omwonenden ook veel gehoord: alles wat in de bebouwde omgeving gerealiseerd kan worden aan zonopwekking moet ook daar worden gerealiseerd. Het streven moet altijd zijn om de open ruimte zo min mogelijk te belasten. Wij hopen en gaan ervan uit dat dit het uitgangspunt van het College blijft.

04:06:12

Raadslid: Nog twee punten, Voorzitter en dan rond ik af. Wij willen heel graag van het College de toezegging dat als deze gebiedsvisie zo wordt vastgesteld, dat er met de bewoners in gesprek wordt gegaan over deelname aan en zeggenschap over de invulling van dit grote project en dat er aandacht is voor biodiversiteit en ecologie want de impact is groot. De zonnepanelen zullen er pas over een paar jaar staan, de techniek schrijdt voort, dus College, benut deze tijd over deelname, passief of actief door de inwoners, over de invulling van het gebiedsfonds en geef de bewoners de ruimte om mee te denken in het ontwerp.

04:06:45

Raadslid: Tot slot zou ik het College willen oproepen om met provincie en andere gemeenten in het kader van de RES 2.0 of 3.0 die er allemaal nog aankomen, die we allemaal nog nodig hebben, om een stevige onderlegger te maken. Breng bij natuur- en landschapspartijen in beeld waar op basis van landschap en natuur: waar kan nog wel en waar kan geen energieopwekking plaatsvinden? Stel dus een begrenzing en stuur daarop en vind voor de rest een andere oplossing, hetzij wind op zee of op een andere manier. Graag ook een reactie daarop van het College.

04:07:16

Voorzitter: Dank de heer Van Niejenhuis. Iedereen heeft nu de woordvoering gevoerd en dan wil ik nu heel graag snel naar het College gaan voor de beantwoording. Het liefst zo kort

mogelijk, als het kan binnen vijftien minuten. Ik neem aan dat deze discussie nog wordt voortgezet in de Raad, dus misschien dat daar ook vragen naartoe gebracht kunnen worden. Ik geef ik nu het woord aan de heer Van der Schaaf.

04:07:39

De heer Van der Schaaf: Dank u wel, Voorzitter. Ik zal starten en collega Broeksma zal zo nodig aanvullen. Gezien de tijd en ook het feit dat we, denk ik, in de Raad hier opnieuw en terecht bij stilstaan, zal ik inderdaad proberen wat uitvoeriger in te gaan op een aantal thema's die u heeft gezegd, om dat te bewaren voor de Raad en hier wat specifiek op een aantal dingen in te gaan. Laat ik wel beginnen dat het College van mening is dat dit een buitengewoon terechte discussie is, dat wij deze uiteraard hier voeren en dat die ook een veel maatschappelijke en publicitaire aandacht heeft gekregen. Natuurlijk is dat ook de verdienste geweest van een aantal omwonenden die zich buitengewoon actief hebben opgesteld en inderdaad, dan sluit ik me aan bij de woorden van de heer Van Niejenhuis maar ook van de heer Dijk, los van opvattingen een grote bewondering en waardering voor verdienen.

04:08:30

De heer Van der Schaaf: Tegelijkertijd is dit ook de reden waarom deze discussie zo belangrijk is, omdat het natuurlijk aan een aantal thema's raakt: de ruimtelijke impact van de energietransitie in zijn algemeenheid, echt een buitengewoon actueel thema de komende jaren, maar ook het thema van de overheid versus burger, daar zijn ook zaken over gezegd door een aantal van u. Inderdaad ook nog het thema 'stad versus platteland' wat hier heel hard binnenkomt en wat wel degelijk op de achtergrond meespeelt, zowel in de emoties maar ook in de inhoudelijke discussie die we met elkaar voeren. Uiteindelijk is het wel een gebiedsvisie die wij hier uiteindelijk aan u voorleggen als Raad, die u al dan niet geamendeerd moet vaststellen. Het vormt de basis voor het verdere verloop en in het verdere verloop heeft u ook, daar kom ik zo meteen op terug, een aantal vragen gesteld of toezeggingen gevraagd van het College over hoe daarmee verder te gaan.

04:09:16

De heer Van der Schaaf: De gebiedsvisie is in die zin wel belangrijk, het is wel een belangrijke stap omdat het natuurlijk wel de ruimtelijke en ook contouren maar ook voor een groot deel de inhoud van het verdere proces bepaalt opdat we op een heldere manier verder kunnen met elkaar, de gemeente en bewoners. De gebiedsvisie is een vertaling van een aantal programma's, een aantal doelstellingen die we voor alle duidelijkheid niet als college zelf hebben vastgesteld maar die we ook met u als Raad hebben gedeeld. Die zitten op het thema van energie maar ook op het thema van economie maar ook op het gebied van gebiedsontwikkeling Meerstad en op het gebied van ruimtelijke ordening: hoe komen we tot een goede ruimtelijke ordening? Ik kom ook terug op het thema van participatie.

04:09:56

De heer Van der Schaaf: Als ik dan bijvoorbeeld langs het thema energie ga, daar is al heel veel over gezegd. Wij hebben natuurlijk, dat wil ik echt nadrukkelijk zeggen, het idee om hier zo'n groot zonnepark te plannen is niet geboren uit een soort ambitie van dit College of een drang van het College om een heel groot zonnepark te maken. Nee, het komt uit de dringende noodzaak die we met z'n allen hebben om aan die energietransitie te voldoen en

daar ook een bijdrage aan te leveren. En ja, eerst op dak, natuurlijk. Maar ook al zouden we alle geschikte daken daarvoor beleggen, dan nog zijn er grote parken nodig, het is niet anders. Natuurlijk kunnen we er andere keuzes in maken en kunt u daar straks ook andere keuzes in maken, die mogelijkheid is er maar dat is wel de reden waarom we op een begeven moment een afweging hebben gemaakt. Dat geldt ook bijvoorbeeld voor zo'n trafostation, dat is echt nodig, niet alleen voor dit park maar ook voor een park daarnaast zoals het Vledderbos, om dat goed aan te sluiten en om die hele energiedistributie ook mogelijk te maken.

04:10:54

De heer Van der Schaaf: Ook als het gaat om de gebiedsontwikkeling, moet je dit gebied Lageland noemen of Meerstad-Noord, alle namen kloppen natuurlijk, het is wel waar dat al in 2005 dit gebied onderdeel is geworden van een totale gebiedsontwikkeling van Meerstad. Dat er aanvankelijk hele andere plannen mee waren maar dat we op een begeven moment wel met elkaar, ook u als Raad en voorgangers van u hebben gezegd in 2012: "We moeten onderzoeken of daar een energielandschap in welke vorm dan ook gerealiseerd kan worden vanwege doelstellingen vanuit de energietransitie", ook al waren die toen niet eens zo concreet als ze nu zijn, om allerlei redenen. We moeten ons dat wel realiseren, dat is niet van de ene op de andere dag bedacht. De suggestie alsof het een keuze zou zijn tussen aan de ene kant zonnepanelen met een Hyperloop er tussendoor of landbouw of natuur, zo eenvoudig is het niet. Als we niet kiezen voor een zonnepark of een kleiner zonnepark, dan blijven er nog een aantal prangende vraagstukken rond de gebiedsontwikkeling van Meerstad staan.

04:11:52

De heer Van der Schaaf: Maar uiteindelijk, en dat zeg ik dan ook als wethouder van ruimtelijke ordening, is het allerbelangrijkste dat op het moment dat zo'n voorstel er ligt, dit voldoet. Ik kom natuurlijk op het punt van participatie maar als het om de inhoud gaat, dan voldoet dit aan een goede ruimtelijke ordening. Dan zien wij dat er een aantal ambities bij elkaar worden gebracht en dat er wel degelijk heel veel goede punten zitten als het bijvoorbeeld gaat om groen, als het gaat om ecologie. Het is niet zo dat er nu zonnepanelen in de natuur worden gezet. Nee, de zonnepanelen komen op een agrarisch landschap terecht met een behoorlijk lage ecologische waarde en de manier waarop wij het hier willen inrichten, het voorstel en ook op basis van eerdere ervaringen, betekent dat de biodiversiteit gaat toenemen.

04:12:36

De heer Van der Schaaf: Natuurlijk is de impact is enorm, ik kom daar zo op terug, op de kwaliteit en de beleving van het landschap. Maar we hebben ervoor gekozen om enorme buffers te maken. Niet overal 150 meter, een paar hebben 150 meter minimaal, de meeste huizen eromheen hebben een veel grotere buffer die we ook nog eens samen met de omwonenden zo willen vormgeven dat een eventuele visuele impact van het zonnepark, in ieder geval vanaf de erven van de bewoners, echt zo minimaal mogelijk is. We hebben volgens mij aan al die voorwaarden voldaan maar dat neemt niet weg dat de kern van het bezwaar, namelijk dat deze ingreep inderdaad die combinatie van Hyperloop, trafostation en vooral dat park natuurlijk een enorme verandering teweegbrengt van het landschap. Dat

kunnen we ook niet wegnemen en iedereen die zegt dat dat niet het geval is, ook al zijn de panelen maar twee meter hoog, dat is niet waar.

04:13:25

De heer Van der Schaaf: De impact is enorm en zeker als je daar in de buurt woont, dan gaat je dat aan en ik kan het me levensgroot voorstellen, het is volkomen terecht dat mensen daar grote problemen mee hebben. Maar aan de andere kant, de vraag die we dan moeten beantwoorden: als het hier dan niet kan of het hier minder moet, waar dan wel? Dat is natuurlijk een hele flauwe en dat kan inderdaad, zoals de heer Ubbens denk ik terecht zegt, ook naar bewoners toe enorm naar overkomen omdat je dan eigenlijk zegt: maar als het bij u nu niet kan, dan moet ik andere mensen nog ongelukkiger maken. Dat is heel lastig in de discussie en ook eigenlijk misschien wel oneerlijk om dat inderdaad richting omwonenden te stellen. Maar het is uiteindelijk wel de afweging die wij met elkaar moeten maken. Dan moet je wel, en dan sluit ik aan bij de woorden van de heer Van Niejenhuis, als je dan kijkt naar de totale omgeving van de stad, dan is dit wel één van de plekken waar je met relatief weinig impact op omwonenden, relatief zeg ik, een groot park kan realiseren. Dan is inderdaad niet het aantal omwonenden relevant, helemaal niet, maar wel de afstand tot de panelen die we kunnen realiseren.

04:14:26

De heer Van der Schaaf: Punt van de participatie. Wat wij natuurlijk gedaan hebben in dit proces, en dat hebben we ook wel herhaald bij de behandeling vorig jaar in juni, is dat wij vrij duidelijk zijn geweest over één punt in het begin. We hebben inderdaad wel, dat kwam volgens mij ook in het debat net wel naar voren, wij zijn inderdaad over een aantal punten heel duidelijk geweest: hier valt niet over te praten of beperkt over te praten en over een aantal dingen valt wel te praten. Dat heeft tot aan de dag van vandaag bij een groot deel van de mensen een buitengewoon slecht gevoel gegeven en dan druk ik me voorzichtig uit, denk ik. Ze zijn inderdaad voor een voldongen feit geplaatst. Niet omdat we dat vorig jaar besloten hebben, het is ook wel een consequentie van eerder genomen besluiten, maar we zijn in die zin eerlijk geweest. Ik wil niet zeggen dat u zo meteen niet een andere gebiedsvisie kan vaststellen maar het is wel het uitgangspunt waarmee wij hebben gewerkt en dat heeft inderdaad wel een behoorlijke hypotheek gelegd op de participatie.

04:15:21

De heer Van der Schaaf: Het beeld dat mensen uit de pers allerlei dingen hebben moeten vernemen klopt voor een deel als het ging om de Hyperloop maar juist als het gaat om het zonnepark hebben we juist heel veel, ondanks corona, energie gestoken om mensen te informeren. Ook daar zat spanning in. Sommige mensen wilden heel veel informatie, anderen voelden zich daardoor weer overladen met informatie. Wethouder Broeksma en ik zijn ook een middag en een avond met een groot deel van de mensen in gesprek gegaan, het was een buitengewoon heftig gesprek waarin wij ook ervoeren hoe groot het wantrouwen was richting de gemeente. Dus ik geef de heer Dijk helemaal gelijk als hij zegt dat dit soort projecten niet alleen maar, als ze doorgaan, een bijdrage leveren aan de energietransitie op zich maar ook het vertrouwen tussen de overheid en burgers niet vergroten.

04:16:09

De heer Van der Schaaf: Eerlijk gezegd, wij zijn er niet uit hoe het dan wel moet. De

duidelijkheid aan de voorkant hebben we gegeven en tegelijkertijd hebben we gemerkt dat dat ook een hypotheek legt op de rest van het proces. Wij denken wel dat het verdere participatieproces juist het wint bij duidelijkheid geven over de ruimtelijke kaders en dat is eigenlijk wat deze gebiedsvisie doet. Op de vragen die daarop zijn gesteld: wat betekent dat voor de ruimte die er nog is? We kunnen in ieder geval een aantal dingen volstrekt helder maken. Wethouder Broeksma gaat zo meteen nog meer in op het compensatieverhaal.

04:16:46

De heer Van der Schaaf: Maar natuurlijk, als de ruimtelijke kaders helder zijn, wij gaan inderdaad met de omwonenden in gesprek en daar hebben ze enorm veel invloed op. We gaan hun kennis ook gebruiken over hoe het park exact eruit komt te zien. De kaders zijn dan misschien wel helder en inderdaad, als blijkt dat er door allerlei omstandigheden ruimte is om het park kleiner te maken, dan gaan wij natuurlijk op zoek op die plekken waar dat het beste kan. Maar op voorhand kunnen wij die garantie niet geven, ook bijvoorbeeld door te zeggen dat we de panelen dichter bij elkaar zetten, dat kan maar dat heeft weer nadelen voor de biodiversiteit. Maar dat gesprek gaan we voeren, die invloed van bewoners is er en we hopen ook dat gesprek met hen aan te kunnen blijven gaan.

04:17:26

De heer Van der Schaaf: Dan nog een paar meer wat specifieke punten voordat ik het woord geef aan collega Broeksma. Dus ja, inpassing en ja, ook monitoring is gevraagd. Dat was eigenlijk wat de heer Rebergen vroeg: we gaan uit van een aantal uitgangspunten op het gebied van geluid en biodiversiteit maar hoe zorgen we ervoor dat als het anders is tijdens de rit, kunnen we dan ingrijpen? Ja, we gaan dat minutieus volgen en we gaan daar ook met bewoners afspraken over maken. Of dat leidt tot een gefaseerde uitvoering, het is de vraag of dat heel veel toevoegt. Wat we wel gaan doen is dat we natuurlijk ervaringen elders van zonneparken ook in onze gemeente kunnen gebruiken om te kijken, voordat we het park daadwerkelijk gaan aanleggen, of we dat kunnen gebruiken.

04:18:10

De heer Van der Schaaf: De PVV vroeg, die stelde: kunnen we daar niet gelijk al een woonwijk maken? We hebben niet voor niks in 2011 geloof ik, besloten dat het voorlopig niet aan de orde is. Dat we meer dan genoeg ruimte in Meerstad hebben en ook op andere locaties om daar prioriteit aan te geven. Of hier ooit gebouwd gaat worden is de vraag, dat durf ik nu niet te zeggen. Het zonnepark, als het aangelegd wordt, is tijdelijk en daarna moeten we weer verder kijken met elkaar. Overigens denk ik niet dat wanneer we hier grootschalige woningbouw zullen plegen, dat dat per se op een groter enthousiasme zal rekenen van de mensen die er nu wonen, maar dat terzijde. Dus deze optie is voorlopig wat het College betreft niet aan de orde.

04:18:49

De heer Van der Schaaf: Dan vroeg Student en Stad naar de Hyperloop: kunnen er ook meer partijen bij betrokken worden? Juist ja, ik denk dat de vraag of het een succes wordt echt afhangt van hoeveel partijen anders dan degenen die al genoemd worden, zowel vanuit de markt als vanuit kennisinstellingen, betrokken worden. D66, het proces en de participatie in financiële zin en als het gaat om het gebiedsfonds, daar komt wethouder Broeksma zo meteen op terug. En dan tenslotte de vragen van de heer Van Niejenhuis. Een aantal ben ik

al op ingegaan over de participatie en ongetwijfeld zullen we daar volgende week nog verder over spreken. Laatste opmerking van de heer Van Niejenhuis over of het een goed idee zou zijn om samen met andere gemeentes en provincie die ruimtelijke discussie stevig te verbinden aan de energietransitie. Dat lijkt me een hele goede.

04:19:40

De heer Van der Schaaf: Eerlijk gezegd hebben we hem voor de gemeente, proberen we hem al scherp te krijgen, ook omdat de ruimte daarvoor binnen onze gemeente ook niet optimaal meer is. Ik kan me voorstellen dat we dat zeker in dat regionale verband moeten oppakken, het lijkt mij een onvermijdelijke discussie. Tot slot, volgende week spreken we er zeker verder over. Het heeft grote impact, dat zijn we ons heel goed bewust voor de mensen die in Lageland wonen. Het participatieproces, we hebben echt ons best gedaan en ik ben het ook niet ermee eens als iedereen zegt dat het allemaal verkeerd is gegaan. Maar het is zonneklaar, dat is niet zo'n heel handige term nu, het is duidelijk dat de omwonenden dit niet als een prettig proces hebben ervaren. We zullen daar volgende week uitgebreider op reflecteren, we moeten daarvan leren, ook voor andere gebiedsontwikkelingen en we zullen daar ook bij het verdere vervolgproces om te komen tot die omgevingsvergunning die we ongetwijfeld ook weer met uw Raad zullen delen, dat besluit erover en het daar met u over zullen hebben, zullen we dat op een andere en nog betere manier moeten doen.

04:20:42

Voorzitter: Dank, wethouder voor deze bondige beantwoording. Volgende week in de Raad zal er nog wel verdere beantwoording komen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Broeksma voor het vervolg.

04:20:53

de heer Broeksma: Dank u wel, Voorzitter. Nog een paar opmerkingen en met inachtneming van wat collega Van der Schaaf zei over het participatieproces en de leerpunten die we daaruit kunnen nemen. Het is niet zo dat we helemaal niets hebben gedaan met de inbreng van de bewoners. Om een paar dingen te noemen: het oorspronkelijke plan was een park van 250 hectare, dat hebben we teruggebracht tot 175. Dat is toch 30 procent minder. Die bufferzone van 150 meter, collega Van der Schaaf zei het al, ons uitgangspunten is bijna overal 300 meter geworden. De maximale hoogte van de zonnepanelen was niet hoger dan tweeënhalve meter, dat is twee meter dertig. Gebruik de watergangen die er zijn als afscheiding in plaats van hekken hebben we zoveel mogelijk gedaan en geef ook de bewoners de regie per polderzijde over hoe die bufferzone er precies uit komt te zien. Dat zijn zaken die in dat gesprek in het participatieproces aan de orde zijn gekomen en die ook echt invloed hebben gehad op het uiteindelijke plan dat nu bij u voorligt.

04:21:50

de heer Broeksma: In het vervolgproces, ik zal ook een paar andere dingen noemen, er is naar het vervolgproces gevraagd: hoe ziet die participatie eruit? Uiteindelijk, om met het eind te beginnen, het hele verhaal komt bij u terug. Uiteindelijk willen we de participatie, nadat het basisbesluit genomen is, er komt nog een MER, er is een omgevingsvergunningen en dan gaan we participeren. Vervolgens de participatie over de inpassing, over mitigatie, over compensatie, over het gebiedsfonds, over de te gebruiken techniek, over de impact op de ecologie et cetera. Dat gaan we met de bewoners en de omwonenden doen en dat willen

we in een zorgvuldig proces doen, geleerd hebbende van hoe het nu gegaan is of hoe dat ervaren is.

04:22:35

de heer Broeksma: Eén element daarvan is, de heer Staijen riep het: 10 procent voor de omgeving. Wat bedoeld is, dat is iets in de orde van 15 hectare. Er is een collectief duurzaam Lageland, een collectief van een aantal energiecorporaties daar uit de buurt, Lewenborg, Noorddijk, Ten Boer en een aantal anderen en die zeggen: kunnen wij ook mee participeren in dat park als dat er komt om voor ons als eigen energiecorporaties en dan gecombineerd in het collectief onder begeleiding van Grunneger Power, kunnen we daar zelf ons eigen deel van het energiepark gebruiken zodat wij onze eigen energietransitie vorm kunnen geven?

04:23:16

de heer Broeksma: Om een ordebeeld te geven, het gaat om een park van tien miljoen kosten. De bank gaat vaak niet verder dan een lening van 80 procent, dus dat betekent dat er ook van particulieren twee miljoen opgebracht moet worden. Dat zal een opgave op zich zijn maar er is in ieder geval de ruimte voor actieve participatie, actieve financiële participatie in dat park. Dat hebben we expliciet gemaakt en u ziet het in het voorstel staan. Er is ook passieve compensatie, het gebiedsfonds enzovoort. In de eerdere discussie van vandaag hadden we het er ook over. Het is een onderdeel van de businesscase, die mitigatie en compensatie hoort bij die businesscase en vervolgens is er een rendement en dat rendement verdelen we tussen het gebiedsfonds, de omwonenden en de gemeente. Het gemeentelijk deel, u weet dat het bijzonder is dat we als gemeente deze gronden vrijwel geheel in bezit hebben, kan ten goede komen van het energietransitiefonds waarbij dan de hele gemeente, de 230 duizend anderen kunnen profiteren.

04:24:21

de heer Broeksma: Passieve financiële participatie, de heer Staijen zei het ook al in de vorige sessie, dat zal hier maatwerk zijn. Dat toetsingskader voor die participatie, de basis daarvan zit in het beleidskader zoals dat nu in de inspraak is. Voor dit soort grote parken is dat maatwerk omdat er een aantal omwonenden, ten opzichte van de grootte van het park, ten opzichte van een aantal factoren. Zoveel van deze parken hebben we niet, deze is het en er komt er misschien bij Westpoort nog één en dan heb je het zo'n beetje wel gehad voor de komende jaren. Dus om hier algemene leidende principes te formuleren, dat zal maatwerk moeten zijn en ik heb hier een aantal thema's genoemd waarover de participatie gaat plaatsvinden. Het uiteindelijke verhaal, dat is natuurlijk ook bijzonder, komt hier bij u terug want als gemeente zijn we hier aan zet en gemeente, dat bent uiteindelijk u als Raad.

04:25:15

de heer Broeksma: Er is verder nog gevraagd naar de actualisatie van zon op dak. Dat doen we en zoals eerder afgesproken komt dat samen met ons beleidskader. Het zijn in die zin communicerende vaten: wat op dak komt, hoeft niet meer op land. U kent onze voorkeur, zoveel mogelijk op dak, maar we weten dat van de 810 megawatt die we moeten realiseren als vermogen, denken wij niet meer dan 310 op daken te kunnen realiseren, dus 500 zou dan op land moeten. Als die 310 dan 320 wordt, dan kan die 500 weer 490 worden. Wij zijn bezig met die actualisatie van zon op dak. Het is wel zo dat het loopt, particuliere daken gemeente

Groningen is de derde gemeente in Nederland als het gaat over zon op dak bij particulieren. Tot zover nu, Voorzitter. Volgende week zullen we elkaar verder spreken over het voorstel.

04:26:10

Voorzitter: Dank, de heer Broeksma. We zijn hier nog niet over uitgediscussieerd en volgende week gaat het naar de Raad. Tenminste, daar gaat iedereen mee akkoord. Dan wil ik hiermee deze sessie afsluiten en dan kan iedereen nog snel wat eten voor de volgende sessie. Dank.